

Sygn. akt IV Ca 787/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

6 lutego 2019r.

Sąd Okręgowy w Płocku, IV Wydział Cywilny - Odwoławczy

w składzie:

Przewodnicząca SSO Renata Wanecka (spr.)

Sędziowie: SO Katarzyna Mirek – Kwaśnicka

SO Małgorzata Michalska

Protokolant: Katarzyna Lewandowska

po rozpoznaniu na rozprawie 6 lutego 2019r. w P.

sprawy z powództwa (...) Spółki Akcyjnej w B.

przeciwko E. W. (1)

o zapłatę

na skutek apelacji powódki

od wyroku Sądu Rejonowego w Płocku z 27 czerwca 2018r.,

sygn. I C 2928/16

1. zmienia zaskarżony wyrok w punkcie 1 i zasądza od E. W. (1) na rzecz (...) Spółki Akcyjnej w B. kwotę 2.944 zł (dwa tysiące dziewięćset dziewięćdziesiąt cztery złote) z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od 31 sierpnia 2016r. do dnia zapłaty, oddalając powództwo w pozostałej części oraz w punkcie 2 i obniża zasądzone od powódki na rzecz pozwanego koszty procesu do kwoty 2.660,56 zł (dwa tysiące sześćset sześćdziesiąt złotych, pięćdziesiąt sześć groszy);
2. oddala apelację w pozostałej części;
3. zasądza od E. W. (1) na rzecz (...) Spółki Akcyjnej w B. kwotę 598 zł (pięćset dziewięćdziesiąt osiem złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu za II instancję.

Sygn. akt IV Ca 787/18

UZASADNIENIE

(...) Spółka Akcyjna w B. 30 września 2016 r. wniosła do Sądu Rejonowego w Płocku pozew o zasądzenie od E. W. (1) na jego rzecz kwoty 13.376,11 zł z odsetkami umownymi za opóźnienie w wysokości dwukrotności odsetek ustawowych za opóźnienie od 27 sierpnia 2016 r. do dnia zapłaty oraz kosztów procesu. W uzasadnieniu wskazała, że odpowiedzialność pozwanego wynika z weksła, wystawionego na 14.306,11 zł.

Pozwany w odpowiedzi na pozew wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz z ostrożności procesowej złożył oświadczenie o uchyleniu się od skutków prawnych oświadczenia woli złożonego spółce (...) S.A. w B. w umowie pożyczki nr (...) z 8 lipca 2015 r., jako złożonego pod wpływem błędu i w związku z tym podniósł zarzut nieważności

umowy, powołując się też na art. 388 § 1 kc. E. W. (1) zarzucił też, że część postanowień umowy ma charakter klauzul abuzywnych.

Wyrokiem z 27 czerwca 2018r. Sąd Rejonowy w Płocku w sprawie I C 2928/16 oddalił powództwo oraz zasądził od powoda na rzecz pozwanego 3.617 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sąd Rejonowy ustalił:

W dniu 8 lipca 2015 r. E. W. (1) zawarł umowę pożyczki z (...) S.A. w B.. Postanowienia umowy przewidywały, że całkowita kwota pożyczki wynosi 5.000 zł, natomiast całkowita kwota do zapłaty wyniosła 14.880 zł. Zgodnie z harmonogramem spłat, pożyczka rozłożona była na 48 miesięcznych rat po 310 zł każda. Kwota udzielonej pożyczki poza całkowitą kwotą obejmowała także następujące koszty: 1. opłatę przygotowawczą 926 zł; 2) wynagrodzenie umowne 1.048 zł; 3) koszt ubezpieczenia 7.906 zł.

W związku z niewywiązaniem się przez pozwanego z obowiązku terminowego dokonywania płatności rat, powód pismem z 27 lipca 2016 r. wypowiedział umowę pożyczki oraz dodatkowo obciążył go: kosztami windykacyjnymi w wysokości 2.356 zł, kosztami wysłania monitów w wysokości 120 zł, maksymalną wysokością odsetek umownych (dla całkowitej kwoty pożyczki) na poziomie czterokrotności wysokości stopy kredytu lombardowego Narodowego Banku Polskiego z dnia zawarcia umowy tj. 10 % w stosunku rocznym - 39,02 zł.

Sąd I instancji stwierdził, że powództwo należało oddalić, jako nieudowodnione. Sąd podkreślił, że zasadniczą kwestią przedmiotowej sprawy było ustalenie, czy powód miał prawo obciążyć pozwanego kosztami ubezpieczenia w wysokości wskazanej w umowie tj. 7.906 zł i czy pozwany prawidłowo rozliczył składkę na ubezpieczenie; czy powód miał prawo żądać od pozwanego kosztów windykacyjnych w wysokości 2.356 zł, opłat za monity oraz odsetek z tytułu zadłużenia przeterminowanego; czy powód miał prawo do pobrania od pozwanego opłaty przygotowawczej w wysokości 926 zł.

Rozstrzygając te wątpliwości, Sąd Rejonowy wziął pod uwagę złożoną przez pozwanego opinię Rzecznika (...), zawierającą pogląd istotny dla sprawy, a które okazało się niezwykle przydatne dla oceny praktyk stosowanych przez powoda.

Sąd I instancji podniósł, że weksel, z którego strona powodowa wywodzi roszczenia, był tzw. „wekslem gwarancyjnym”, czyli mającym stanowić zabezpieczenie zobowiązań wynikających z innej umowy cywilnoprawnej łączącej strony. Sąd uznał jednak, że pozwanemu przysługuje prawo do wniesienia wszelkich zarzutów, twierdzeń i dowodów związanych ze stosunkiem podstawowym weksla, czyli umową pożyczki.

Z umowy wynika m.in, że pozwany został objęty ochroną ubezpieczeniową, w ramach której został zobowiązany do zapłaty składki w wysokości 7.906 zł, przy czym całkowita kwota pożyczki, tj. realnie wypłacona do rąk pozwanego, wyniosła 5.000 zł. Umowa pożyczki w punkcie 17 stanowi, że pozwany wyraził zgodę na objęcie ubezpieczeniem grupowym na życie oferowanym przez (...) S.A. z siedzibą w W. oraz „zobowiązał się do pokrycia kosztów opłacenia składki ubezpieczeniowej należnej z tytułu umowy ubezpieczenia”, która to składka będzie opłacona jednorazowo po zawarciu i wypłaceniu kwoty pożyczki.

Szczegóły dotyczące ww. ubezpieczenia powód zawarł w załączniku nr 1 do Umowy grupowego ubezpieczenia na życie pożyczkobiorców (...). Zawarta umowa pożyczki obliguje pozwanego do pokrycia kosztów opłacenia składki ubezpieczeniowej należnej z tytułu umowy zawartej pomiędzy ubezpieczycielem a pożyczkodawcą. Składka ta została skredytowana, a jej wysokość stanowi ponad 150% wysokości udostępnionej kwoty kredytu. W ocenie Sądu I instancji taka konstrukcja ubezpieczenia prowadzi do ukrycia części wynagrodzenia kredytodawcy pod postacią składki ubezpieczeniowej. W rzeczywistości tak określona składka na ubezpieczenie, stanowi jedynie niewielką część składki.

Zatem rację ma E. W. (1) twierdząc, że powód zastosował nieuczciwą praktykę, jaką jest ukrywanie wynagrodzenia pod pozorem składki ubezpieczeniowej na podstawie art. 12 ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom

rynkowym. W konsekwencji Sąd doszedł do wniosku, że weksel został wypełniony niezgodnie z deklaracją. Nie ma wątpliwości, że mimo powyższych ustaleń powód bezpodstawnie objął żądaniem pozwu również składkę ubezpieczeniową, która mieści się w kwocie niespłaconej pożyczki 11.780,00 zł. Już z tego tylko powodu powództwo winno zostać oddalone. Z treści powołanego powyżej art. 12 ust. 1 wynika bowiem, że w razie dokonania nieuczciwej praktyki rynkowej, konsument, którego interes został zagrożony lub naruszony, może żądać m.in. naprawienia wyrządzonej szkody, w szczególności unieważnienia umowy z obowiązkiem wzajemnego zwrotu świadczeń.

Sąd Rejonowy podzielił również stanowisko Rzecznika (...), zgodnie z którym treść postanowienia 11.2 umowy sformułowana jest w sposób umożliwiający podwójne pobranie opłat windykacyjnych od konsumenta za dokonanie tych samych czynności.

Jeśli chodzi o wysokość opłaty przygotowawczej, to powód nie wykazał, czy wysokość pobieranej opłaty była uzależniona od kwoty pożyczki, czy odzwierciedlała koszty faktycznie ponoszone przez powoda w związku z przygotowaniem umowy. Dlatego zdaniem Sądu Rejonowego również w tym wypadku powód nie wykazał zasadności roszczenia. Nie ma możliwości sprawdzenia skąd wzięły się kwoty dochodzone pozwem.

Ponadto Sąd I instancji podniósł, że skoro powód przyznał, iż pozwany zwrócił kwotę 4.030 zł, a w piśmie przygotowawczym z 2 marca 2017 r. potwierdził jeszcze, że po wezwaniu do wykupu weksla zapłacił 930 zł, to znaczy, że E. W. (1) zwrócił pożyczoną kwotę niemal w całości.

Z tych przyczyn Sąd Rejonowy powództwo oddalił.

O kosztach Sąd orzekł w oparciu o art. 98 kpc.

Apelację od wyroku złożył (...) S.A. w B., zaskarżając go części, tj. w pkt I w zakresie oddalającym powództwo co do kwoty 2.944 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 27 czerwca 2016 r. do dnia zapłaty oraz w pkt II w zakresie kosztów procesu i zarzucił naruszenie:

- art. 233 § 1 kpc poprzez brak wszechstronnego rozważenia materiału dowodowego, skutkujący: 1) błędnym uznaniem, że pozwany zapłacił powódce kwotę 4.030 zł oraz 930 zł, tj. łącznie 4.960 zł, podczas gdy zapłacił wyłącznie 4.030 zł, skutkujące brakiem zasądzenia dochodzonej w pozwie kwoty; 2) pominięciem uregulowań pkt 1.2 umowy pożyczki, skutkujące brakiem zasądzenia dodatkowej kwoty 926 zł tytułem opłaty przygotowawczej; 3) pominięciem uregulowań pkt 1.8 umowy pożyczki, skutkujące brakiem zasądzenia dodatkowej kwoty 1048 zł tytułem wynagrodzenia umownego;

- art. 720 § 1 kc poprzez brak zasądzenia zwrotu pożyczki do wysokości kwoty nominalnej, pomimo zobowiązania umownego pozwanego do zwrotu rzeczowej kwoty;

- art. 385¹ § 1 i 2 kc w zw. z art. 353¹ kc w zw. z art. 385² kc poprzez przyjęcie przez Sąd I instancji, że w umowie wiążącej strony doszło do naruszenia wskazanych przepisów, w sytuacji pełnej akceptacji przez pozwanego warunków umowy, w tym opłaty przygotowawczej i wynagrodzenia umownego oraz w sytuacji, gdy postanowienia umowy nie kształtują obowiązków konsumenta sprzecznie z dobrymi obyczajami i nie naruszają rażąco interesów konsumenta.

Mając na uwadze powyższe zarzuty, apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i uwzględnienie powództwa w zaskarżonej części, tj. co do kwoty 2.944 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 27 sierpnia 2016 r. do dnia zapłaty i zasądzenie kosztów procesu za obie instancje, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja zasługuje na uwzględnienie.

W pierwszej kolejności należy podkreślić, że mimo stwierdzenia, iż umowa pożyczki zawarta przez E. W. (1) z (...) S.A. zawierała niedozwolone postanowienia umowne, to nie można zgodzić się ze zwolnieniem dłużnika z jej wykonania w całości, w szczególności spłacenia całego kapitału. Sąd I instancji nieprawidłowo ustalił, że E. W. (1) wpłacił na poczet zobowiązania wynikającego z umowy kwotę wyższą niż 4.030 zł. Skoro pożyczka wynosiła 5.000 zł, to tylko z tytułu spłaty należności głównej pozwanego obciąża jeszcze 970 zł.

Zgodnie z art. 385¹ § 2 kc, jeżeli postanowienie umowy zgodnie z § 1 art. 385¹ kc nie wiąże konsumenta, strony są związane umową w pozostałym zakresie. Sąd I instancji przesądził, że (...) S.A. nie jest uprawniony do obciążenia pozwanego składką na ubezpieczenie, który to pogląd Sąd Okręgowy w całości aprobuje. Nie oznacza to jednak, że powód nie ma prawa do jakichkolwiek świadczeń dodatkowych, w szczególności wynagrodzenia za udzielenie pożyczki. Z treści art. 385¹ § 1 kc wynika, że postanowienia umowy zawieranej z konsumentem niezgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne), ale nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny.

Opisane wyżej świadczenia dodatkowe, w tym opłata przygotowawcza i wynagrodzenie umowne zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. Niemniej jednak należało ocenić, czy ich wysokość nie przekracza rozsądnych granic. Mając na uwadze wysokość udzielonej pożyczki oraz czas kredytowania, Sąd Okręgowy posiłkował się wzorem przewidzianym w art. 36a ust. 1 ustawy z 12 maja 2011r. o kredycie konsumenckim (Dz. U. 2018.993 j.t.). Przepis ten wszedł w życie dopiero od 11 marca 2016r., czyli już po zawarciu umowy pożyczki przez strony. Niemniej jednak, skoro jest to rozwiązanie mające na celu ochronę konsumentów przed nadmiernym obciążeniem finansowym w związku z kredytem konsumenckim (lichwą), to nie ma przeszkód, by się na nim wzorować również w innych wypadkach.

Zgodnie z art. 36a ust. 1 cyt. ustawy, maksymalną wysokość pozaodsetkowych kosztów kredytu oblicza się według wzoru:

$(...) \leq (K + 25\%) + (K \times n / R \times 30\%)$, w którym poszczególne symbole oznaczają:

(...) maksymalną wysokość pozaodsetkowych kosztów kredytu,

K - całkowitą kwotę kredytu,

n - okres spłaty wyrażony w dniach,

R - liczbę dni w roku.

Po przeanalizowaniu kosztów pożyczki udzielonej E. W. (1), Sąd Okręgowy ustalił, że dodatkowe koszty wynikające z opłaty przygotowawczej 926 zł i wynagrodzenia umownego 1.046 zł, łącznie: 1.974 zł, mieszczą się w zakreślonych granicach. Pożyczka w wysokości 5.000 zł została udzielona na 48 miesięcy, czyli 1440 dni (4 lata).

Mając powyższe na uwadze, Sąd Okręgowy uznał, że apelacja jest zasadna i zmienił zaskarżony wyrok poprzez zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda 2.944 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie, ale od 31 sierpnia 2016r., a nie od 27 sierpnia 2016r. do dnia zapłaty. Wypowiedzenie umowy nastąpiło w piśmie datowanym na 27 lipca 2016r. i zostało określone na 30 dni. Przy założeniu, że na obrót pocztowy należy przyjąć 4 dni, okres wypowiedzenia zaczął biec od 1 sierpnia 2016r. do 30 sierpnia 2016r., zatem wymagalność odsetek ustawowych za opóźnienie należało oznaczyć na 31 sierpnia 2016r.

Następstwem zmiany wyroku w zakresie dochodzonego roszczenia, była konieczność zmiany orzeczenia także co do kosztów procesu. Sąd dokonał stosunkowego ich rozdzielenia (art. 100 kpc). Powód nadal jest stroną przegrywającą, ponieważ ostatecznie tylko część jego żądania została uwzględniona, tj. w 22% (2.944 zł/13.376,11 zł). (...) S.A. poniósł opłatę od pozwu w wysokości 168 zł, wynagrodzenie pełnomocnika 4.800 zł, opłatę skarbową od pełnomocnictwa 17 zł, łącznie 4.985 zł; 22% z tej sumy to 1.096,70 zł. Natomiast E. W. (2) poniósł koszty zastępstwa prawnego 4.800

zł i opłatę skarbową od pełnomocnictwa (17 zł), łącznie 4.817 zł. Ponieważ wygrał spór w 78%, należało zwrócić na jego rzecz 3.757,26 zł. Po potrąceniu wzajemnych roszczeń z tego tytułu, Sąd zasądził ostatecznie na rzecz pozwanego 2.660,56 zł (3.757,26 zł – 1.096,70 zł).

Z tych wszystkich względów, Sąd Okręgowy zmienił zaskarżony wyrok na podstawie art. 386 § 1 kpc.

O kosztach procesu za II instancję Sąd orzekł zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik (art. 98 kpc). Ponieważ apelacja okazała się zasadna, należało zasądzić od pozwanego na rzecz powoda zwrot kosztów postępowania odwoławczego, do których należy opłata od apelacji w wysokości 148 zł oraz wynagrodzenie pełnomocnika w wysokości 450 zł (§ 10 ust. 1 pkt. 1 w zw. z § 2 pkt. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych).